

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 19-11-2021 r.

DOOŚ-TSOOŚ.410.18.2021.TW

Pan

Paweł Rusiecki

Zastępca Prezesa

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

PGW Wody Polskie

ul. Żelazna 59 A, 00-848 Warszawa

W odpowiedzi na wniosek z dnia 1 października 2021 r., znak: KZP.4000.64.2021.4, w sprawie opiniowania „Projektu drugiej aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju” (dalej jako APGW) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, działając na podstawie art. 54 ust. 1 i art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r., poz. 247, ze zm.; dalej jako ustawa ooś), przedstawiam stanowisko w sprawie.

W myśl art. 318 ust. 6 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 624, ze zm.), APGW zawiera opisy szeregu cech charakteryzujących dorzecze i wyróżnione w jego obrębie jednolite części wód, w tym:

- podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych,
- podsumowanie działań podjętych w celu m.in. eliminowania stężeń substancji priorytetowych, zapobieżenia skutkom zanieczyszczeń,
- informacje o sposobie prowadzenia działań polegających na utrzymywaniu wód.

Ponadto częścią dokumentu jest zestaw działań uwzględniających sposoby osiągania ustanawianych celów środowiskowych.

Odnosząc merytoryczny zakres APGW do celu przypisanego strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko – którym jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i uwzględnianie aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu projektów dokumentów – należy zauważyć, że zasadnicza treść APGW służy właśnie poprawie stanu środowiska wodnego i związanego z wodami. Nie oznacza to jednak, że projekt ten nie wymagał analiz diagnozujących wpływ jego realizacji na stan środowiska, bowiem, jak wskazano, częścią tego dokumentu są planowane działania.

Wynikiem analizy przez tut. organ APGW oraz załączonego „Projektu prognozy oddziaływania na środowisko projektu IIaPGW dla obszaru dorzecza Dunaju” (dalej jako prognoza) są niżej zestawione uwagi. Należy przy tym zastrzec, że przedkładana opinia nie obejmuje oceny adekwatności zaplanowanych działań w kontekście możliwości osiągnięcia celów założonych dla jednolitych części wód.

Część dorzecza Dunaju, której dotyczy APGW (czyli z wykluczeniem regionu wodnego Morawy, włączonego do regionu Środkowej Odry), obejmuje dwa izolowane obszary – region wodny Czarnej Orawy i region wodny Czadeczki – położone w województwach małopolskim i śląskim, o łącznej powierzchni 384 km². W obszarze dorzecza Dunaju znajduje się 5 jednolitych części wód powierzchniowych (dalej jako jcw), wszystkie należące do kategorii rzecznych. Cztery z nich to potoki lub małe rzeki fliszowe o charakterze krzemianowym, natomiast jedna to rzeka w dolinie o dużym udziale torfowisk. APGW obejmuje także 2 jednolite części wód podziemnych.

W APGW (załącznik 6.3) przewidziano realizację 29 indywidualnych działań, które wdrożone zostaną na obszarze trzech jcw. Do działań tych należą m.in.:

- rewitalizacja potoków w ich dolnych odcinkach;
- odtwarzanie stosunków wodnych właściwych dla siedlisk bagiennych przez likwidację rowów odwadniających;
- usuwanie odpadów zgromadzonych na brzegach cieków;
- modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków.

Bez wątplenia, planowane prace wiązać się z pozytywnymi skutkami dla środowiska, jednak niezależnie od nich, przy realizacji części z działań mogą wystąpić oddziaływania niekorzystne (dotyczy to w szczególności prac budowlanych). Wskazana okoliczność, a także niewielki zakres przedmiotowy APGW w zakresie planowanych do wdrożenia interwencji, powoduje, że załączony „Projekt prognozy oddziaływania na środowisko projektu IIaPGW dla obszaru dorzecza Dunaju” (dalej jako prognoza) powinien zostać opracowany odpowiednio do skali i szczegółowości planowanych działań.

Jednak Autorzy prognozy obarczyli ten dokument znaczną ilością zbędnych informacji – w tym zagadnień ogólnych, których rozważanie zasadne jest w odniesieniu do projektów ponadlokalnych – nie zauważając, że APGW nie dotyczy całego kraju, a obszaru

kilkuset km². Jako przykłady zamieszczenia niepotrzebnych informacji w prognozie mogą posłużyć – w części, która powinna dotyczyć:

- stanu środowiska w obszarze realizacji APGW (art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. a i b ustawy ooś) – próby opisu elementów środowiska przyrodniczego w skali całej Polski, w tym streszczenie Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt, opis znaczenia kraju dla ochrony zasobów przyrodniczych Unii Europejskiej, charakterystyka kolejnych grup organizmów w skali całego kraju, czy opis ponadregionalnych problemów zachowania różnorodności biologicznej, który także jest nieprzydatny dla określenia wpływu na środowisko skutków realizacji APGW;
- przewidywanych znaczących oddziaływań wynikających z realizacji APGW (art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. e ustawy ooś) – ogólne i abstrakcyjne charakterystyki dotyczące różnych cech środowiska podatnych na oddziaływania, które można zobrazować fragmentem opisu dla części „klimat” (str. 242) *„Wyróżnia się dwa czynniki wpływające na współczesny klimat i jego prognozowane zmiany - sumę naturalnych procesów wynikających z cyklu życia planety ...”*.

Objętościowy rozrost prognozy osiągnięto także poprzez szereg powtórzeń (przykładowo: wątek opisujący, iż działanie „Poprawa warunków dla obszarów chronionych” polega na realizacji zadań wynikających z planów ochrony/planów zadań ochronnych powielono co najmniej dwunastokrotnie: str. 192, 197, 216, 225, 226, 234, 243, 245, 248, 250, 251 i 256), zamieszczanie treści zupełnie niezwiązanych z ocenianym dokumentem (tu najbardziej rażącym przykładem jest blisko półtorastronicowy – str. 28 i 29 – opis podejścia do oceny „przedsięwzięć derogowanych”, a następnie stwierdzenie, że APGW nie zawiera wykazu takich inwestycji) oraz przeplatanie treści dotyczących obszaru Dunaju z odniesieniami do całego kraju.

Mimo że prognoza zawiera pewne stwierdzenia i opisy oddziaływań dotyczące konkretnych działań przewidywanych do realizacji na obszarze dorzecza Dunaju, to pojawiają się w niej sprzeczne deklaracje, które mogą podważać jej wiarygodność i przydatność w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Należy tu zwrócić uwagę na opis oddziaływania przedsięwzięć związanych ze zmianami w ramach istniejących oczyszczalni ścieków (modernizacje, rozbudowy). Na str. 286 prognozy stwierdzono, że *„Realizacja działań modernizacyjnych oczyszczalni ścieków na obszarze jcwp RW120016822279 w obszarze dorzecza Dunaju z uwagi na swój charakter i lokalizację może powodować oddziaływanie transgraniczne”*. Co prawda dalej – na podstawie dokumentów związanych z innymi strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko – wprowadzono stwierdzenie o małym prawdopodobieństwie wystąpienia negatywnych oddziaływań transgranicznych, jednak zaznaczono też, że *„Wdrożenie niektórych działań ujętych w zestawach dla jcwp RW, obejmujących zadania inwestycyjne, jak np. rozbudowa oczyszczalni ścieków czy modernizacja infrastruktury ściekowej może spowodować niekorzystne, ograniczone przestrzennie i/lub czasowo oddziaływania (na powietrze, powierzchnię ziemi w tym gleby, lokalne siedliska i faunę etc.) również w obszarach przygranicznych”*. Zestawienie powyższego cytatu, z wynikami deklaratywnej oceny zamieszczonej w załączniku „01_Zestaw_działan_RW_ODDunaj”, w którym brak informacji o negatywnych skutkach któregośkolwiek z działań oraz z przykładowym zapewnieniem z innej części prognozy (str. 253 *„W wyniku oceny stwierdzono wyłącznie pozytywne bądź zerowe oddziaływania zestawów działań na powierzchnię ziemi, w tym gleby. [...] Nie stwierdzono*

ryzyka wystąpienia negatywnych oddziaływań na powierzchnię ziemi, w tym gleby”), skłania do wyrażonych wyżej wątpliwości.

Także zawartość APGW jest zbędnie rozbudowana, ponieważ zawiera ogólne informacje, w wielu przypadkach właściwe dla projektów aktualizacji planów gospodarowania wodami dla dużych dorzeczy. Jako przykład niedostosowania treści dokumentu do specyfiki działań planowanych do realizacji w dorzeczu Dunaju, należy wskazać rozdział 16. Na dwóch stronach zreferowano zagadnienie dotyczące przedsięwzięć derogowanych, po czym stwierdzono, że „na obszarze analizowanego dorzecza nie zidentyfikowano inwestycji i działań spełniających przesłanki wskazane w art. 4 ust. 7 RDW”.

W przywołanym rozdziale mowa jest także o „*innych inwestycjach, których realizacja stanowić będzie istotny element prowadzonych działań w gospodarce wodnej*”. Zaznaczyć jednak trzeba, że mimo upublicznienia wraz z APGW „Zestawienia kierunkowych inwestycji w gospodarce wodnej lub związanych z wodami”, w dokumencie tym nie znaleziono inwestycji związanych z Czarną Orawą i Czadeczką, które są istotniejszymi ciekami regionów wodnych wchodzących w skład polskiej części dorzecza Dunaju. Ponadto, w tabeli 6-1 „*Podsumowanie oceny potencjału wystąpienia kumulacji oddziaływań na poziomie dokumentów strategicznych*”, zamieszczonej w prognozie, przywołuje się szereg dokumentów, które mają być powiązane z APGW. Jednak w przypadku żadnego z nich nie wskazano konkretnych przedsięwzięć. Zachodzi zatem uzasadniona wątpliwość – czy w przypadku niewielkiego obszaru objętego APGW, dokumenty te (pomijając Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, którego zapisy przeniesiono do „zestawu działań”), przewidują na jego terenie realizację jakiegokolwiek inwestycji. I jednocześnie - czy zasadne jest wielokrotne przywoływanie tych dokumentów w APGW i prognozie.

W przypadku, kiedy inne niż APGW dokumenty przewidują interwencje w obszarze dorzecza Dunaju, niezbędne jest uwzględnienie tej okoliczności w ocenie oddziaływania na środowisko, w ramach analiz skutków skumulowanych. Ocena powinna zostać sporządzona z zapewnieniem odpowiedniego poziomu szczegółowości. Trzeba mieć na uwadze, że zestawienie działań dla jcw powinno zawierać przyszłe presje generowane przez wszystkie inwestycje, w tym te uznane za konieczne do realizacji wobec ich uwzględnienia w pozostałych dokumentach planistycznych. Nawiązując do uwagi dotyczącej oddziaływań skumulowanych, trzeba zaznaczyć, że bez zestawienia działań przewidzianych we wszystkich dokumentach strategicznych, nie jest możliwe ustalenie czy planowane zestawy działań skierowane na poprawę stanu wód są wystarczające oraz czy nie kolidują z zapisami wynikającymi z innych dokumentów planistycznych. Ponadto, takie zestawienie wydaje się niezbędne na potrzeby racjonalnego działania na rzecz stanu wód, szczególnie dla organów administracji wydających decyzje zezwalających na realizację inwestycji.

Ponadto, odnośnie APGW można zauważyć, że:

- w projektowanym dokumencie stwierdzono, że „... *gdy przypisany dla jcw zestaw działań nie zapewniał osiągnięcia celów środowiskowych, ale w granicach jcw występował obszar chroniony z przypisanymi do niego działaniami (wynikającymi z wdrażania ustaleń przyjętych planów ochrony, zadań ochronnych i planów zadań ochronnych)*, to uznano że

ich efektywność pozwoli na osiągnięcie celów środowiskowych jcw w zakresie stanu/potencjału ekologicznego – lecz w czasie późniejszym (po 2027 r.) ze względu na warunki naturalne determinujące skuteczność działań”. Niemniej, niektóre zaproponowane działania nie pokrywają się z działaniami ochronnymi zaproponowanymi w PZO/PO;

- aktualizacje wprowadzone w Erracie 1 do APGW budzą wątpliwości. Potrzeba wprowadzenia zmian w ocenianym dokumencie związana jest z wejściem w życie dnia 29 maja 2021 roku rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2021 roku w sprawie określenia gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym oraz obszarów przeznaczonych do ochrony tych gatunków (Dz. U. z 2021 poz. 896). Zapewnienie swobodnej migracji dla wymienionych w rozporządzeniu wód staje się celem środowiskowym. Jednakże zapisy w poszczególnych załącznikach do Erraty 1 wskazują, że działania te będą głównie ograniczać się do weryfikacji czy istnieje presja bez wdrażania konkretnych działań, mających na celu rzeczywiste zniesienie takiej presji.

Podsumowując, należy podkreślić przygotowanie dokumentów na podstawie szablonu, który miałby być odpowiednim dla wszystkich opracowywanych projektów aktualizacji planów gospodarowania wodami – obejmujących duże obszary dorzeczy Wisły i Odry, jak i pozostałe dorzecza o niewielkich arealach. Założenie to należy uznać za błędne, postulując jednocześnie korekty dokumentów. W przypadku prognozy – po uzupełnieniu zestawu działań przewidzianych w APGW o konkretne przedsięwzięcia pochodzące z innych dokumentów (i dokonania ujednoznacznienia w tym zakresie) – celem korekty będzie przed wszystkim:

- wyeliminowanie ogólnikowych zapisów, które zdominowały treść prognozy;
- skupienie się na pozbawionym sprzeczności opisie oddziaływań generowanych przez działania, które będą realizowane na podstawie APGW, a następnie przedstawienie ustaleń odnośnie oddziaływań newralgicznych, w tym transgranicznych i dotyczących obszarów Natura 2000;
- analiza oddziaływań skumulowanych z uwzględnieniem przedsięwzięć – po uprzednim ich zestawieniu – przewidzianych przez inne dokumenty strategiczne;
- przedstawienie działań minimalizujących przypisanych do poszczególnych działań (załącznik C4 „Wytyczne działania minimalizujące” zawiera wykaz dokumentów, w których należy szukać bardziej szczegółowych informacji; w rezultacie, wymienione w APGW katalogi i zestawy działań nie mają przypisanych działań minimalizujących).

Zasadne jest także zwrócenie uwagi na aspekty związane ze stroną techniczną opracowania APGW i prognozy:

- przedłożona dokumentacja jest bardzo obfita i, o ile zrozumiałą jest konieczność przedstawiania rozbudowanych treści, to liczba indywidualnych dokumentów (plików zasadniczych, załączników, grup załączników, tzw. errat) pozbawionych szczegółowej charakterystyki i odniesień w treści zasadniczych dokumentów, poważnie utrudnia analizę przedłożonej dokumentacji. Ponadto podejściem nieprawidłowym jest przedstawianie nowych treści jako tzw. „errat”, bowiem errata służy do zestawienia błędów ostatecznie

- ustalonej wersji opracowania, nie zaś do dodawania kolejnych informacji i wynikających z nich zmian w procedowanym projekcie dokumentu (wersji nieostatecznej);
- ujednolicenia wymaga nazewnictwo załączników – nazwa pliku powinna zgadzać się z nazwą przywoływaną w tekście dokumentów zarówno APGW jak i prognozy;
  - w załączniku 2 APGW „Wykaz obszarów chronionych” w kolumnie „Wymagania (Cel środowiskowy dla obszaru)” znajduje się zapis „patrz tabela wymagań wodnych właściwego stanu ochrony siedlisk Natura 2000”. W związku z tym, należy wskazać, że tabela ta jest jednym z arkuszy załącznika C2 prognozy „Ocena wpływu na obszary chronione - tabele ocenne”. Ponadto omawiany tu załącznik zawiera błędne informacje w kolumnie „Uwagi do oceny”, bowiem plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, dla których nie zostały one ustanowione, nie mogą dostarczać informacji;
  - wprowadzanie w dokumentach skrótów, których objaśnienia znajdują się w innych plikach także utrudnia analizy (ogólnie przyjętą zasadą jest aby objaśnienia skrótów znajdowały się przede wszystkim w dokumentach, w których są używane).

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/